

FLASH PAPER nr. 1 van het Observatorium

Needle spiking

Stand van zaken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en aanbevelingen

Door Frédérique BAWIN & Aline DISTEXHE (BOPV) - Analisten

JUNI 2022

Deze paper behandelt het fenomeen 'needle spiking' dat sinds kort veel aandacht in de media krijgt. Eerst bespreken we het ontstaan van dit fenomeen in Europa en wat er reeds over bekend is – wat betreft de slachtoffers, daders en locaties van de feiten. Hierna onderzoeken we de situatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) door de informatie van de pers te vergelijken met die van de partners van BPV. Vervolgens identificeren we de moeilijkheden die gepaard gaan met het bestuderen van needle spiking. Tot slot eindigen we met enkele conclusies en aanbevelingen op het vlak van preventie, slachtofferzorg, bewijsvergaring en communicatie.

1. Context

1.1 Ontstaan van het fenomeen

Er is sprake van 'spiking' wanneer iemand een legale of illegale psychoactieve substantie krijgt toegediend zonder medeweten en/of toestemming van deze persoon. 'Needle spiking' is een relatief nieuw fenomeen, dat voor het eerst brede pers aandacht kreeg in het Verenigd Koninkrijk in het najaar van 2021. In het voorjaar van 2022 verschenen er verscheidene berichtgevingen over gevallen van needle spiking in de Franse, Belgische en Nederlandse media. Geruchten over needle spiking zijn daarnaast alomtegenwoordig op sociale media.

Bij needle spiking wordt het slachtoffer gedrogeerd met drugs of medicatie door middel van een injectie of prik. Slachtoffers rapporteren vaak symptomen van verwardheid, desoriëntatie, bewusteloosheid, misselijkheid, overgeven, geheugenverlies, black-outs en ze vertonen soms prikwonden.

De eerste meldingen over mogelijke gevallen van needle spiking in België kwamen volgens mediaberichtgeving uit het Kortrijkse nachtleven, al werd er daar tot op heden geen klacht ingediend.¹

1. De Standaard (23/05/2022). *Needle spiking lijkt in opmars, maar is dat ook zo?* https://www.standaard.be/cnt/dmf20220523_97261488.

Aanvankelijk gingen de meldingen meestal over een of enkele slachtoffers, pas later verschenen er in de media artikels waarin sprake was van needle spiking bij grotere aantallen slachtoffers die aanwezig waren op eenzelfde evenement. In de provincie Luxemburg werden bijvoorbeeld klachten ingediend door verschillende jonge vrouwen die vermoedden te zijn gedrogeerd op dezelfde fuif.²

Verder werden er bij een voetbalmatch van KV Mechelen veertien jongeren onwel³ en werd het tienerfestival We R Young in Hasselt vroegtijdig stopgezet omdat jonge meisjes flauwgevallen waren en hadden moeten overgeven. In beide gevallen dachten de jongeren dat zij het slachtoffer waren geworden van needle spiking. Het Limburgs Parket heeft ondertussen bevestigd dat er geen bewijs gevonden is van needle spiking op het jongerenfestival We R Young.⁴ Tot op heden werden er bij de verschillende meldingen geen drugs teruggevonden in de bloed- en urinestalen van de slachtoffers.

1.2 Dadermotieven, slachtoffers en locaties

Needle spiking dook voor het eerst in het Verenigd Koninkrijk op en reeds in april 2022 heeft een parlementaire commissie er een rapport uitgebracht over het fenomeen. Dit rapport, gebaseerd op politie- en surveydata, laat zien dat de meeste vermoedelijke incidenten van needle spiking plaatsvinden in het uitgaansleven (bv. bar, club) en minder vaak op privéaangelegenheden. Volgens de politiecijfers uit het VK zijn in 88% van de meldingen de slachtoffers vrouw en is 73% tussen 18 en 21 jaar oud. Voorlopig blijft het echter gissen hoe vaak needle spiking effectief voorkomt en hoe wijdverspreid het fenomeen is omdat accurate data ontbreken. Hierdoor is het tevens onmogelijk om in te schatten hoe gevaarlijk het fenomeen is.⁵

Geen secundaire misdrijven (bv. seksueel geweld, diefstal) gerapporteerd

Aangezien needle spiking nauwelijks bestudeerd is, ontbreekt er informatie over de motieven en intenties van de daders. Wereldwijd vonden er bovendien amper vervolgingen plaats in het kader van needle spiking (recent werd in Frankrijk een verdachte opgepakt).⁶ Ook in België werden er tot op heden geen verdachten gearresteerd. Bij gekende vormen van spiking (bv. drugs vermengen in het drankje van het slachtoffer) heeft de dader vaak tot doel om een ander misdrijf te plegen, zoals seksueel misbruik of beroving. Bij needle spiking lijken de aanvallen eerder willekeurig te zijn. Volgens de Britse politie is er immers bij de meer dan vijfhonderd geregistreerde feiten slechts één keer sprake van een secundair misdrijf.⁷ Afgaand op de mediaberichtgeving hier, lijkt het op het eerste zicht dat er ook in België geen secundaire misdrijven werden gerapporteerd – een Brusselse politiezone heeft echter een feit vermeld dat verband houdt met een diefstal (zie hieronder). Experts geven aan dat een mogelijk motief van needle spiking het zaaien van angst is.⁸

2. De Standaard (16/05/2022). *Al elf klachten van spiking met injectienaald na fuif in Aarlen, ook in Gent zeker één klacht.* https://www.standaard.be/cnt/dmf20220516_93359788.

3. De Standaard (24/05/2022). *Gerechtelijk onderzoek naar needle spiking op KV Mechelen.* https://www.standaard.be/cnt/dmf20220524_94760416.

4. De Standaard (10/06/2022). *Geen bewijs van needle spiking op festival We R Young, zegt parket.* https://www.standaard.be/cnt/dmf20220610_94736740.

5. House of Commons (2022). House of Commons. Home Affairs Committee. Spiking. *Ninth Report of Session 2021–22.* <https://publications.parliament.uk/pa/cm5802/cmselect/cmhaff/967/report.html>.

6. RTBF (06/06/2022). *Agressions à la piqûre sur une plage française, un homme inculpé.* <https://www.rtbf.be/article/agressions-a-la-piqure-sur-une-plage-francaise-un-homme-inculpe-11007290>.

7. House of Commons (2022). House of Commons. Home Affairs Committee. Spiking. *Ninth Report of Session 2021–22.* <https://publications.parliament.uk/pa/cm5802/cmselect/cmhaff/967/report.html>.

8. VRT (24/05/2022). *Wel prikletsels, maar nog nooit gif gevonden: waarom "needle spiking" experten al 2 jaar voor raadsels plaatst.* <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/05/24/needle-spiking-wat-hoe-vaarom/>. De Standaard (23/05/2022). *Needle spiking lijkt in opmars, maar is dat ook zo?* https://www.standaard.be/cnt/dmf20220523_97261488.

2. Meldingen in het BHG

2.1 Volgens de media

Afgaand op de mediaberichtgeving werden er de voorbije weken verscheidene gevallen van needle spiking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gemeld. Reeds in april verscheen een artikel in de media waarin wordt vermeld dat een man gedrogeerd zou zijn door middel van een injectie in een Brusselse nachtclub.⁹ Dit bericht circuleerde hiervoor reeds een tijdje op sociale media. Volgens verschillende media werden er op de dag van de Belgian Pride twee mogelijke gevallen van needle spiking gemeld die momenteel door het Brussels Parket worden onderzocht.¹⁰

2.2 Volgens partners van BPV

In het kader van het schrijven van deze nota werden verschillende actoren gecontacteerd om meer informatie over needle spiking incidenten in het BHG te verkrijgen.

In tegenstelling tot bovengenoemde nieuwsartikels, spreken The Belgian Pride vzw en Rainbow House Brussels over drie gevallen van needle spiking op de *Belgian Pride* – waarvan er een tot een klacht heeft geleid.¹¹ Volgens Rainbow House gingen deze ‘prikken’ niet gepaard met (seksueel) geweld. Slechts bij een van de drie slachtoffers had de ‘prik’ ongemak veroorzaakt, waaronder hoofdpijn en vermoeidheid. Anderzijds gaven de Pride-organisatoren aan dat er bezorgdheden waren over risico’s op besmetting met soa’s (bv. hiv en hepatitis). Bloedonderzoeken, een behandeling met hiv-remmers (PEP) en follow-ups door de organisatoren stelden de slachtoffers echter gerust.

Wat het nachtleven betreft, heeft visit.brussels op 1 juni 2022, ter gelegenheid van een Gewestelijke Nachtraad, laten weten dat het de clubs had bevroegd over incidenten van needle spiking, maar dat er geen feiten waren gemeld.

De politiezones van het BHG werden gecontacteerd met de vraag of er bij hen klachten waren ingediend over needle spiking¹².

De meeste feiten spelen zich af in het uitgaansleven

Bij de politiezones Ukkel/Watermaal-Bosvoorde/Oudergem en Brussel-Noord werden tot op heden de meeste aangiften gedaan. In beide zones werden drie feiten gemeld, die zich echter op de grondgebieden van andere politiezones hadden afgespeeld. De meeste feiten lijken te hebben plaatsgevonden in Stad Brussel, wat mogelijks overeenstemt met de bevinding dat needle spiking hoofdzakelijk voorkomt in het uitgaansleven.

9. The Brussels Times (27/04/22). *Man drugged by syringe in Brussels nightclub*. <https://www.brusselstimes.com/219665/victim-drugged-with-injection-in-brussels-nightclub>.

10. RTL (24/05/22). *Deux enquêtes ouvertes pour des « piqûres sauvages » lors de la Belgian Pride*. <https://www.rtl.be/info/belgique/faits-divers/deux-enquetes-ouvertes-pour-des-piqures-sauvages-lors-de-la-belgian-pride-1378524.aspx>.

11. Informatie verstrekt door Rainbow House op 07/06/22 en door The Belgian Pride vzw op 13/06/22.

12. Informatie verstrekt door PZ tussen 09/06/22 en 14/06/22.

In de PZ Brussel-Noord gaat het om twee slachtoffers die zich in een bar bevonden op het grondgebied van de gemeente Stad Brussel op de dag van de Pride. Bij het andere slachtoffer zouden de feiten zich laat op de avond in de metro hebben voorgedaan. Dit laatste incident vond plaats in een andere context dan de andere feiten en wordt geassocieerd met een feit van diefstal met geweld: het slachtoffer werd in de metro aangevallen door vier jongeren die hem vroegen zijn zitplaats in het lege rijtuig te verlaten. Na zijn weigering vielen de jongeren hem aan, waarop hij een prik in zijn arm voelde en flauwviel. Hij werd 's nachts wakker op een bankje op het perron van een metrostation zonder zijn tas, mobiele telefoon en portefeuille.

De PZ Ukkel/Watermaal-Bosvoorde/Oudergem vermeldt over de drie feiten die bij hen geregistreerd zijn, dat de slachtoffers zich onwel voelden en vervolgens verzorging kregen door hulpdiensten. De PZ wijst erop dat bij elk van de drie feiten sprake was van alcoholgebruik en de onzekerheid dat er effectief geprikt was, omwille van het gebrek aan duidelijke sporen en de negatieve toxicologische onderzoeken.

In de politiezones Brussel-West en Brussel Hoofdstad Elsene werd telkens één geval van needle spiking geregistreerd. In PZ Brussel-West was dit reeds in februari en speelde het feit zich 's nachts op de openbare weg af en zonder seksuele context. Volgens de politiezone zag het slachtoffer twee personen achter haar aankomen en voelde ze een prik in de onderrug.

De politiezones Montgomery en Zuid hebben op het moment van schrijven geen klachten ontvangen.

3. Een moeilijk te bestuderen fenomeen

3.1 (Gebrek aan) forensisch bewijs

Omwille van het feit dat het om een nieuw fenomeen gaat, is de beschikbare informatie omtrent needle spiking zeer beperkt. Wereldwijd dateert het eerst gemelde feit van 'needle spiking' van reeds meer dan een jaar geleden en in het VK werden al meer dan duizend aangiften gedaan. Er werd echter nooit toxicologisch of medisch bewijs gevonden (sporen van drugs in urine of bloed). Internationaal werd er tot op heden geen enkel geval van drogering door middel van injectie bevestigd en werden er nooit gebruikte naalden teruggevonden. Ook in België is er vooralsnog geen toxicologisch bewijs. In de onderzoeken naar needle spiking worden vaker camerabeelden onderzocht om daders te identificeren, maar tot op heden hebben dergelijke beelden geen bezwarende informatie opgeleverd.

Internationaal werd er nooit toxicologisch bewijs gevonden

Aangezien er tot nu toe geen drugs gevonden werden in de lichamen van de slachtoffers is het niet geweten welke substanties zouden worden toegediend. Internationaal wetenschappelijk onderzoek naar eventueel geïnjecteerde substanties ontbreekt eveneens. Wat wel geweten is, is dat verschillende illegale drugs en geneesmiddelen in combinatie met alcohol een sederende werking hebben. Uit eerder onderzoek naar andere vormen van spiking blijkt dat psychoactieve stoffen zoals alcohol en GHB bij slachtoffers worden toegediend. Bij needle spiking is het echter minder waarschijnlijk dat GHB wordt gebruikt omwille van de samenstelling van de drug. Het is theoretisch mogelijk om substanties zoals insuline, ketamine of designer drugs (bv. nieuwe benzodiazepines zoals benzodiazepam) te injecteren.¹³

13. RTBF (24/05/22). *Piqûres sauvages lors de rassemblements de masse : que sait-on ?* <https://www.rtbf.be/article/piques-sauvages-lors-de-rassemblements-de-masse-que-sait-on-10998992> ; Full Fact (29/10/21). *What do we know so far about reports of 'spiking' with needles?* <https://fullfact.org/crime/spiking-by-needle-injection/>.

Dit zijn echter hypothesen, het is belangrijk om nogmaals te benadrukken dat er in de praktijk hierover vooralsnog geen data beschikbaar zijn.

Verscheidende experts beargumenteren dat het moeilijk is om iemand in de praktijk te drogeren door middel van een injectie, omdat het slachtoffer dit zou voelen en het een poos duurt om een significante hoeveelheid van de stof te injecteren. Een groot aantal individuen prikken op eenzelfde evenement lijkt om deze reden op het eerste zicht nog minder waarschijnlijk.

De mogelijkheid bestaat dat een persoon de effecten van alcohol misinterpreteert, omdat deze sterk kunnen lijken op die van bepaalde illegale drugs (bv. ketamine), en hierdoor verkeerdelijk denkt te gedrogeerd te zijn. Dit is een van de mogelijke verklaringen waarom er bij verschillende aangiften van een vermoeden van spiking met drank vaak geen verdovend middel in het bloed van de slachtoffers wordt gevonden buiten alcohol.¹⁴ Een andere mogelijke verklaring is dat bepaalde drugs snel afbreken en dus niet meer traceerbaar zijn wanneer er niet onmiddellijk getest wordt.

Verder zou iemand drogeren door het vermengen van een substantie met het drankje van het slachtoffer vele malen eenvoudiger en minder riskant zijn dan iemand te injecteren. Experts benadrukken desondanks dat het theoretisch weldegelijk mogelijk is om iemand te drogeren door middel van een naaldprik en dat de meldingen dus steeds ernstig dienen genomen te worden.

3.2 (Gebrek aan) kwalificaties

Needle spiking is een moeilijk te onderzoeken fenomeen, ten eerste omwille van het gebrek aan bewijs maar ook omdat de klachten van slachtoffers op verschillende wijzen worden gekwalificeerd.

Dit blijkt ook uit de praktijk in het BHG. In een Brusselse politiezone werd een feit als 'slagen en verwondingen' geclassificeerd, terwijl drie andere politiezones de feiten als 'toediening van schadelijke stoffen' kwalificeerden. Het enige feit waarbij het slachtoffer werd beroofd, werd gekwalificeerd als 'diefstal met geweld met verzwarende omstandigheden'.¹⁵ In de politieke criminaliteitsstatistieken gepubliceerd door de DRI¹⁶ zijn er geen gegevens terug te vinden over incidenten met 'naaldprikken' in het BHG of België. Momenteel werkt de Centrale directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit van de Federale Politie (DJSOC) aan een analyse over needle spiking, waaronder de kwalificatie van het misdrijf.¹⁷

In het VK, is needle spiking geen op zichzelf staande strafbare inbreuk, waardoor de kwaliteit van de data slecht is. De Parlementaire commissie, eerder vermeld in deze tekst, geeft bijgevolg aan dat een beter gedefinieerde en op zichzelf staande overtreding van spiking de politie zou helpen om "de omvang van het probleem te begrijpen" en "een veel nauwkeuriger beeld mogelijk te maken" dan de huidige benadering, waarbij gegevens over needle spiking afhankelijk zijn van zoekopdrachten met trefwoorden en individuele vaststellingen. Een afzonderlijk duidelijk gedefinieerd strafbaar feit voor spiking zou bovendien een "verbeterde ondersteuning van slachtoffers" mogelijk maken, omdat zij sneller aangifte zouden doen als het om een erkend strafbaar feit gaat.¹⁸

14. Hindmarch, I., ElSohly, M., Gambles, J., & Salamone, S. (2001). Forensic urinalysis of drug use in cases of alleged sexual assault. *Journal of clinical forensic medicine*, 8(4), 197-205.

15. Informatie verstrekt door PZ tussen 09/06/22 en 10/06/22.

16. FPF/DGR/DRI/BIPOL - *Rapporten criminaliteitsstatistieken*. <https://www.stat.policefederale.be/criminaliteitsstatistieken/rapporten/>.

17. Informatie verstrekt door DJSOC op 10/06/22.

18. House of Commons (2022). House of Commons. Home Affairs Committee. Spiking. *Ninth Report of Session 2021-22*. <https://publications.parliament.uk/pa/cm5802/cmselect/cmhaff/967/report.html>.

3.3 Een urban legend?

Aangezien harde bewijzen tot nog toe ontbreken, verklaren meerdere experts dat de mogelijkheid bestaat dat we eerder met massahysterie en 'morele paniek'¹⁹ te maken hebben.²⁰

Het is bijvoorbeeld mogelijk dat wanneer een slachtoffer effectief wordt geïnjecteerd met een substantie en hierdoor symptomen vertoont, dat waarnemende omstanders omwille van angstgevoelens dezelfde symptomen ervaren en eveneens onwel worden. Verder kunnen scherpe objecten (bv. een duimspijker) opzettelijk worden gebruikt om personen te prikken om op deze manier paniek te zaaien. Het is evengoed mogelijk dat puur de angst voor het fenomeen – ingeboezemd door de uitgebreide media-aandacht – reeds aanleiding geeft tot lichte symptomen zoals duizeligheid en hyperventilatie, maar ook tot ernstigere symptomen zoals flauwvallen en overgeven, zonder dat er zelfs sprake is van prikincidenten. Dit kan op een drukbezocht evenement tot een kettingreactie en dus tot massahysterie leiden.

Sinds kort wordt er immers ruime aandacht besteed aan needle spiking in de Nederlandstalige en Franstalige pers in België. Er verschenen verscheidene artikels, met soms onheilspellende titels zoals "Steeds meer klachten van spiking met injectienaald na fuiven: om welk product gaat het? En hoe gevaarlijk is dat?".²¹

Jongeren lijken zich echter af te keren van de traditionele media als primaire nieuwsbron en geven in plaats hiervan de voorkeur aan sociale media, zoals TikTok. De Standaard schreef recent dat filmpjes over needles spiking al enige tijd op TikTok circuleren en momenteel tot de meest bekeken video's behoren.²² Het staat vast dat needle spiking een veelbesproken topic is op sociale media en de generatie die momenteel uitgaat is hierop zeer actief. De impact van pers aandacht en sociale media valt niet te onderschatten, aangezien het katalysatoren van de verspreiding van angst kunnen zijn. Christophe Stove, professor toxicologie (UGent), verwoordt het als volgt: "Het fenomeen wordt gehypet en slaagt in zijn opzet: mensen schrik aanjagen."²³

Angstgevoelens mogen niet geminimaliseerd noch opgeblazen worden met het oog op de festivalzomer

Indien het zo zou zijn dat er weinig tot geen gevallen zijn waar effectief drugs worden geïnjecteerd, betekent dit niet dat we perse met een ongevaarlijk fenomeen te maken hebben en blijft het een reële problematiek. Wanneer een scherp object bijvoorbeeld wordt gebruikt om angst aan te jagen, dan gaat dit nog steeds om een zeer ernstig feit. Hier moet een duidelijk signaal gegeven worden dat dergelijke feiten niet zonder gevolg blijven. Daarnaast is het belangrijk dat reële angstgevoelens bij jongeren niet genegeerd of geminimaliseerd worden. Het is duidelijk dat het fenomeen needle spiking een impact heeft op het onveiligheidsgevoel, in het bijzonder bij jongeren.

19. Cohen, S. (1972). *Folk devils and moral panics*, London: Mac Gibbon and Kee.

20. RTBF (24/05/2022). *Piqûres sauvages lors de rassemblements de masse : que sait-on ?* <https://www.rtbf.be/article/piques-sauvages-lors-de-rassemblements-de-masse-que-sait-on-10998992>.

21. Nieuwsblad (16/05/22). *Steeds meer klachten van spiking met injectienaald na fuiven: om welk product gaat het? En hoe gevaarlijk is dat?* https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220516_94124129.

22. De Standaard (02/06/22). *Klassiek nieuws verdwijnt waar Tiktok verschijnt*. https://www.standaard.be/cnt/dmf20220601_98067504.

23. De Standaard (23/05/2022). *Needle spiking lijkt in opmars, maar is dat ook zo?* https://www.standaard.be/cnt/dmf20220523_97261488.

Het festivalseizoen is recent afgetrapt en het is afwachten wat de zomer zal brengen op vlak van het aantal meldingen van needle spiking. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de recente berichtgevingen een inspiratiebron vormen voor bepaalde individuen om paniek te zaaien. Deze angst wordt ook uitgedrukt door een Brusselse politiezone: "Onze diensten zullen deze zomer tijdens buitenevenementen alert zijn voor dit fenomeen. Het is niet uitgesloten dat groepen mensen misbruik maken van de media-aandacht om elkaar uit te dagen en de psychose voor de 'lol' in stand houden".²⁴

Verschillende organisatoren van grootschalige evenementen communiceerden reeds dat zij voorbereid zijn en de situatie op de voet volgen opdat de evenementen zo veilig mogelijk kunnen verlopen. Dergelijke aankondigingen, waaruit blijkt dat ongewenst gedrag serieus wordt genomen, kunnen geruststellend werken voor toekomstige bezoekers. Het is echter aangewezen dat needle spiking tezelfdertijd niet wordt opgeblazen waardoor mensen reeds met angstgevoelens naar een evenement zouden trekken. Wanneer er namelijk paniek uitbreekt op een drukbezocht evenement, al dan niet veroorzaakt door prikincidenten, en dit tot massahysterie zou leiden, dan bestaat de mogelijkheid dat hulpposten en spoeddiensten overrompeld worden. Experts pleiten alvast voor voldoende zorgcapaciteit op grote evenementen.²⁵

4. Conclusie en aanbevelingen

We kunnen concluderen dat objectieve informatie over needle spiking voorlopig schaars is, maar dat het fenomeen evenwel de aandacht trekt en het publiek weldegelijk zorgen baart. Er is geen enkele expert die de mogelijkheid van drogeren door middel van injectie uitsluit. Drugsexpert Dr. Van Havere (HoGent) vat het goed samen door te stellen dat we het probleem ernstig dienen te nemen maar tezelfdertijd geen paniek moeten zaaien.²⁶

Tenslotte, geven we nog enkele aanbevelingen voor de betrokken actoren op het vlak van preventie, slachtofferzorg, bewijsvergaring en communicatie.

4.1 Preventie

De preventie van needle spiking ligt anders dan wanneer het om spiking gaat waarbij de dader een psychoactieve substantie vermengt met het drankje van het slachtoffer. Verschillende initiatieven zijn reeds effectief bewezen die het slachtoffer zelf kan nemen om spiking met drankjes tegen te gaan, zoals drankjes steeds afdekken met een deksel of dop en deze nooit onbewaakt achterlaten.

Leg de verantwoordelijkheid niet bij slachtoffers maar sensibiliseer potentiële daders

Bij needle spiking, waarbij het slachtoffer zou gedrogeerd worden door een naaldenprik, zijn de preventieve initiatieven anders en meer gecompliceerd en zijn bewustmakingscampagnes op zich dus niet voldoende.

24. Persoonlijke communicatie.

25. VRT (27/05/22). *Directeur Jessa Ziekenhuis pleit voor veldhospitalen op grote festivals na paniek rond "needle spiking"*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/05/27/directeur-jessa-ziekenhuis-pleit-voor-veldhospitalen-op-grote-fe/>.

26. VRT (24/05/2022). *Wel prikletsels, maar nog nooit gif gevonden: waarom "needle spiking" experts al 2 jaar voor raadsels plaatst*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/05/24/needle-spiking-wat-hoe-vaarom/>.

Bij fenomenen zoals spiking is het echter essentieel om de verantwoordelijkheid niet bij het slachtoffer te leggen en hen niet op te zadelen met extra te nemen veiligheidsmaatregelen. Het is bovendien belangrijk om geen paniek en angst op te wekken bij potentiële slachtoffers waardoor zij zelf draconische maatregelen zouden nemen, terwijl het bestaande bewijs voor needle spiking voorlopig beperkt is.

Sensibilisering is desondanks belangrijk en dient gericht te zijn op iedereen, inclusief potentiële getuigen en daders. Het is van belang dat daders bewust worden gemaakt van het feit dat hun gedrag ongepast is en dat getuigen worden aangemoedigd om hierop te reageren om gevallen van (needle) spiking te voorkomen. Uiteraard staat dit niet gelijk aan heksenjachten waarbij vermoedelijke daders worden belaagd.²⁷

4.2 Zorg

Needle spiking blijkt het vaakst voor te komen in het uitgaansleven. Voor een veilig verloop van het uitgaansleven in het algemeen en voor de bescherming van potentiële slachtoffers, is de aanwezigheid van voldoende aanspreekbaar (veiligheids)personeel, waaronder vrouwelijk personeel (aangezien vrouwelijke slachtoffers zich mogelijks gemakkelijker tot vrouwen wenden), aangewezen.

Verder wordt aangeraden dat bar- en veiligheidspersoneel wordt opgeleid om met dit soort situaties om te gaan. Deze maatregelen kunnen geïntegreerd worden in het kader van reeds bestaande actieplannen (bv. het recent actieplan van Stad Brussel ('Niets zonder mijn toestemming'), die in het bijzonder voorzien van de opleiding van *bouncers* of nachtwakers). Personen die denken het slachtoffer te zijn van (needle) spiking worden over het algemeen aangeraden om mensen in hun omgeving direct in te lichten over het vermoeden gedroeg te zijn. Het is ook aangeraden om het bar- en veiligheidspersoneel te verwittigen.

Neem slachtoffers ernstig

Medische hulp dient steeds ingeschakeld te worden wanneer het slachtoffer of diens omgeving zich zorgen maakt over de gezondheid van het slachtoffer. Het is uiterst aanbevolen dat personen die vermoeden dat zij het slachtoffer werden van (needle) spiking zich begeven naar de huisarts en de politie opdat het feit onderzocht kan worden. Hoewel het bewijs over needle spiking tot op heden beperkt is, is het belangrijk dat het slachtoffer steeds wordt geloofd en ernstig wordt genomen.

Dit is ook wat de vzw Belgian Pride, die het gelijknamige evenement organiseert, bepleit, waarbij de nadruk wordt gelegd op het luisteren naar slachtoffers en hen steunen: in de eerste plaats door hen door te verwijzen naar hulpdiensten en vervolgens door hen te steunen bij het indienen van een klacht.²⁸

Tijdens de Brusselse Nachtraad van 1 juni 2022 heeft de *BrusselsByNightFederation* te kennen gegeven dat zij er bij haar leden op aandringen dat in geval van needle spiking het protocol betreffende de begeleiding van personen in moeilijkheden en de doorverwijzing naar de politie wordt nageleefd. Alle actoren die aanwezig waren tijdens de Nachtraad van 1 juni 2022 waren het erover eens dat het bestaande protocol voor situaties van seksueel geweld in dergelijke gevallen relevant is. Er werd besloten dat, gezien het gebrek aan concrete informatie over het fenomeen, er momenteel geen reden is om enige andere actie te ondernemen dan te herinneren aan de algemene protocollen voor preventie en risicobeheersing.

27. De Morgen (30/05/2022). *Jongen (15) dient klacht in wegens haatberichten na vermeende 'needle spiking' op tienerfestival Hasselt.* <https://www.demorgen.be/snelnieuws/jongen-15-dient-klacht-in-wegens-haatberichten-na-vermeende-needle-spiking-op-tienerfestival-hasselt-be53031d/>.

28. Ter ondersteuning van de slachtoffers, is de vzw van plan om zich burgerlijke partij te stellen voor de klachten die zijn ingediend voor feiten tijdens de Pride. Informatie verstrekt door Belgian Pride vzw op 13/06/2022.

Op federaal niveau heeft een werkgroep zich tevens gebogen over het fenomeen needle spiking, waarbij actoren uit politie, de gezondheidswereld en overheidsdiensten werden samengebracht. Uit dit werk zijn concrete aanbevelingen voortgekomen die zijn verstuurd naar lokale besturen, organisatoren van evenementen, medische hulpposten en de politiezones.

4.3 Bewijsvergaring

De parlementaire commissie in het VK, eerder vermeld in deze tekst, beklemtoont dat beleidsinitiatieven die ervoor moeten zorgen dat zowel needle spiking als de angst ervoor vermindert, enkel gefundeerd en doelgericht kunnen zijn indien er betrouwbaar bewijs en data zijn.

Om de reikwijdte van het fenomeen needle spiking evenals de ernst van deze problematiek in kaart te kunnen brengen, is het noodzakelijk om forensisch bewijs te verzamelen. Wil men toxicologisch bewijs, dan is het belangrijk dat de bloed- of urinemonsters van het slachtoffer zo snel mogelijk worden verzameld, bewaard en geanalyseerd. Indien er slechts kleine hoeveelheden worden geïnjecteerd, verdwijnen de stoffen immers sneller uit het lichaam.

Toxicologisch bewijs is nodig om een individueel feit te kunnen beoordelen en geeft belangrijke informatie aan de betrokkenen in kwestie. Het verzamelen van forensisch bewijs is tevens van essentieel belang om een beter zicht te krijgen op het breder fenomeen en bijgevolg om het beleid goed te kunnen informeren. Slachtoffers dienen dus worden aangemoedigd om het feit snel te melden. Medisch personeel en de politie dienen op hun beurt de slachtoffers ernstig te nemen, het feit te onderzoeken en het benodigde bewijsmateriaal te verzamelen.

Nood aan een beleid gestoeld op bewijs

Om een evidence based beleid te ontwikkelen is het van belang dat het volledige fenomeen wordt onderzocht waaronder de motieven van de daders, de gebruikte psychoactieve substanties, de modus operandi, de locaties en het type slachtoffers. Forensisch bewijs en politiedata dienen dus aangevuld te worden met zelf-rapportage data, zoals via slachtofferenquêtes.

Hoewel spiking reeds veelvuldig werd onderzocht en we dus over wetenschappelijke kennis beschikken over dit fenomeen, geldt dit niet voor de specifieke vorm van needle spiking. Meer onderzoek en bewijs is dus vereist om gefundeerde beleidsbeslissingen te nemen en geen overhaaste beslissingen te nemen door bepaalde maatregelen direct te implementeren terwijl er geen duidelijk zicht op de problematiek is. Ook voor dit fenomeen is een geïntegreerde aanpak en uitgewerkte strategie vereist.

4.4 Communicatie

Gezien het gebrek aan bewijs en verschillende vragen onbeantwoord blijven, is er op korte termijn een correcte en genuanceerde communicatie over needle spiking noodzakelijk.

Het is belangrijk om het fenomeen niet op te kloppen, zonder de indruk te wekken dat slachtoffers niet geloofd worden. Om deze reden dienen we aandacht te besteden aan hun verhalen, vermits jongeren hier zelf belang aan hechten. Aangezien er bij jongeren soms een gebrek aan vertrouwen in de reguliere media is, en de artikels bovendien vaak betalend zijn, dienen er inspanningen geleverd te worden om hen via sociale media of andere kanalen te bereiken (bv. podcasts).

Bereik jongeren via hun kanalen

De organisatoren van de Belgian Pride geven bijvoorbeeld aan dat zij aan de hand van een persbericht transparant en eerlijk hebben gecommuniceerd in de pers, sociale netwerken en naar hun partners over de feiten en de te volgen procedures. De politiezones kunnen het fenomeen zelf proactief aanpakken. Zo vraagt de zone Brussel-Hoofdstad – Elsene, wanneer ze getuigenissen van (needle) spiking op sociale netwerken (bv. Instagramaccounts) vaststelt, de betrokkenen om contact met haar diensten op te nemen.²⁹

In het kader van de monitoring van criminaliteitsfenomenen en hun evolutie, zal het Observatorium van het BPV deze problematiek en de mogelijke ontwikkeling ervan aandachtig blijven volgen, met als doel de actoren van de preventie- en veiligheidsketen een goed inzicht en actiemogelijkheden te bieden.

29. Dit kan via een politiekantoor, opvangdienst, of in noodgevallen via 101 om een snelle opvolging te verzekeren.

Dankwoord

Het BOPV wil graag de partners bedanken die hebben bijgedragen aan deze analyse : de zes Brusselse politiezones, CSD Brussel, DJSOC, RainbowHouse Brussel vzw en The Belgian Pride vzw.

Coördinatie : Sophie CROISET (BOPV)

Directie van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid: Christine ROUFFIN (BOPV)

Contact : BPV - Tel: +32 (0) 507 99 11 - info@bpv.brussels - de Lignestraat, 40 - 1000 Brussel

Meer informatie over de Flash Paper nr.1 "Needle spiking. Stand van zaken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en aanbevelingen" : www.bps-bpv.brussels

© BPV 2022 Alle rechten voorbehouden
D/2022/14.168/7

Verantwoordelijke uitgever : Sophie LAVAUX, Directeur-generaal – de Lignestraat 40 – B- 1000 Brussel

Het geheel of gedeeltelijk kopiëren van deze publicatie is enkel toegestaan onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de bron duidelijk wordt vermeld als volgt: "Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, "Needle spiking. Stand van zaken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en aanbevelingen", *Flash Paper van het Observatorium* – nr.1, Brussel: Brussel Preventie & Veiligheid, 2022".